

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*Матеріали Всеукраїнських науково-практичних конференцій
“Проблеми інтеграції економіки України в ЄС і вступ до СОТ”*

м. Київ, МАУП, 20 травня 2006 р.,

*“Концептуальні засади формування стратегії
соціально-економічного розвитку України”*

м. Київ, МАУП, 25 жовтня 2006 р.

Київ 2007

ББК 65.9(4УКР)-1я43
С91

Відповідальний редактор *В. М. Чирков*
(видання здійснене в рамках проекту “Наукові праці МАУП”)

Сучасні проблеми розвитку економіки України: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. “Пробл. інтеграції економіки України в ЄС і вступ до СОТ”, м. Київ, МАУП, 20 трав. 2006 р., “Концепт. засади формування стратегії соц.-екон. розвитку України”, м. Київ, МАУП, 25 жовт. 2006 р. — К. : МАУП, 2007. — 340 с.: іл. — Бібліогр. в кінці статей.

ISBN 978-966-608-757-0

Розглядаються проблеми розвитку України у зв'язку зі вступом до Світової організації торгівлі. Пропонуються шляхи реформування економіки країни в умовах ринку. Висвітлюються проблеми державного регулювання економіки.

Для науковців, освітян, менеджерів різних рівнів управління і для всіх, хто цікавиться проблемами менеджменту й розвитку управлінської думки в Україні.

ББК 65.9(4УКР)-1я43

ISBN 978-966-608-757-0

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2007

Шостак Л. Б. <i>Пріоритетні орієнтири економічного розвитку України</i>	182
Кривобороденко Г. П. <i>Вплив науково-технічного прогресу на соціально-економічний розвиток України</i>	188
Ткач Б. П. <i>Банківська система і соціально-економічний розвиток України</i>	191
Грідчина М. В. <i>Шляхи підвищення інноваційної активності вітчизняних корпоративних структур</i>	194
Філіна Г. І., Кравченко М. Н. <i>Інвестиційна привабливість регіонів України</i>	198
Руденко Н. В. <i>Ефективна зайнятість як чинник економічного зростання</i>	204
Богович Н. Я. <i>Напрями вдосконалення ціноутворення на продукцію (послуги) в Україні</i>	210
Пелепець Д. <i>Проблеми малого підприємництва в Україні</i>	216
Сіренко Н. <i>Соціально-економічна необхідність пошуку безпечних підсолоджувачів</i>	230
Розділ III. ПРОБЛЕМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ	234
Самокиш О. В. <i>Формування механізму стратегічного управління в торгівлі</i>	235
Чернявський А. Д. <i>Шляхи забезпечення конкурентоспроможності підприємств будівельного комплексу України</i>	255
Ватченко О. Б., Хвостова М. В. <i>Нестандартні технології продажу молочної продукції на ринку України</i>	265
Єрхов А. Г. <i>Данія: сучасна державна політика в галузі енергетики</i>	268
Шклярук С. Г. <i>Напрями гармонізації і розвитку фінансової системи України</i>	278
Шевченко Т. І. <i>Дослідження змін у нормативно-правових документах ринку нерухомості</i>	285

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ КОРПОРАТИВНИХ СТРУКТУР

Основну частину корпоративного сектору економіки України становлять відкриті (ВАТ) і закриті (ЗАТ) акціонерні товариства (АТ), разом їх налічується близько 34 тис., у тому числі більше 12 тис. ВАТ. В АТ зайнято понад 22 % загальної кількості працюючих, виробляється понад 66 % промислової продукції та 70–75 % ВВП. Більшість АТ утворились у процесі приватизації великих державних підприємств і мають досить потужний виробничий та інноваційний потенціал, що не завжди ефективно використовується в сучасних ринкових умовах. Про це свідчать дані Держкомстату щодо зниження інноваційної активності українських підприємств та ефективності інноваційної діяльності. Зокрема, у промисловості України в 2004 р. підприємств, що впроваджували інновації, було лише 958 (1,79 % загальної кількості промислових підприємств), у 2000 р. — 1491 (3,15 % загальної кількості промислових підприємств). Хоча обсяг реалізованої інноваційної продукції збільшився у 2004 р. порівняно з 2000 р. у 1,55 раза, але в 2000 р. на 1 грн коштів, спрямованих на фінансування інноваційної діяльності, припадало 6,9 грн реалізованої інноваційної продукції, а у 2004 р. — тільки 4,14 грн. Отже, суттєво зменшилась віддача інноваційних витрат. У процесі дослідження інноваційної активності вітчизняних корпорацій встановлено, що нині її підвищення стримується внаслідок:

- вкрай низької вартості об'єктів інтелектуальної власності порівняно із загальною вартістю активів, зокрема частка нематеріальних активів у вартості активів у середньому не перевищує 1,5–3,5 %, причому впродовж трьох років (2003–2005 рр.) не простежується тенденція до зростання цієї частки;

- застарілої технічної бази: типовою є ситуація, коли коефіцієнт зносу основних фондів перевищує 0,6;
- низької здатності до самофінансування інноваційної діяльності, оскільки більшість корпорацій мають низьку рентабельність.

Разом з тим, за даними статистики, основну частку в обсягах фінансування інноваційної діяльності промислових підприємств нині становлять їх власні кошти (79,6 % — у 2000 р., 77,2 % — у 2004 р.). Слід очікувати, що в найближчій перспективі ця тенденція збережеться, отже, основним джерелом фінансового забезпечення інноваційної діяльності вітчизняних корпорацій залишатимуться власні кошти (прибуток, амортизація, додаткові емісії акцій). Причому внаслідок формування недостатнього чистого грошового потоку багатьом корпораціям доведеться звертатися до додаткових емісій акцій як зовнішнього джерела залучення власного капіталу для фінансування інноваційної діяльності.

За цих умов слід звернути увагу на те, що більшість вітчизняних АТ, створених у процесі корпоратизації та приватизації державних підприємств, знаходиться під інсайдерським контролем, який може бути причиною гальмування розвитку інноваційної діяльності. Якщо акціонери-інсайдери не бажають інвестувати кошти у розвиток підприємства, купуючи акції нової емісії, та не хочуть переходу контролю до зовнішніх акціонерів, вони не голосують за додаткову емісію, і компанія втрачає джерело інвестицій. Для низки вітчизняних АТ (зокрема, ЗАТ), які потребують залучення зовнішніх джерел фінансування інноваційних проектів за рахунок додаткових емісій акцій, інсайдерський контроль нині є суттєвою проблемою.

Відповідно можна сформулювати кілька напрямів удосконалення корпоративного управління, спрямованих на підвищення інноваційної активності АТ:

- підвищення вимог акціонерів до керівництва АТ щодо ефективності його діяльності;
- досягнення балансу інтересів між великими акціонерами, що контролюють АТ;
- створення механізму виведення АТ з-під контролю інсайдерів у разі неефективної діяльності товариства;
- створення передумов для залучення додаткового акціонерного капіталу (друга й подальші емісії акцій);

- розвиток фондового ринку, вдосконалення механізмів обігу цінних паперів;
- формування надійної системи захисту прав акціонерів;
- посилення контролю з боку державних органів за діяльністю АТ.

Крім наведених вище напрямів розвитку, вітчизняним корпораціям з метою підвищення інноваційної активності необхідно сформувати цілісну систему управління за інноваційною діяльністю. З нашого погляду, вона має складатися з таких елементів:

- 1) управління відбором інноваційних проектів, які відповідають стратегії розвитку АТ, і залученням джерел фінансування (формування фондів фінансування нововведень і стимулювання творчої праці винахідників, раціоналізаторів, новаторів за рахунок нерозподіленого прибутку, залучення довгострокових банківських кредитів, розміщення акцій і корпоративних облігацій на вітчизняному і міжнародному фондових ринках);
- 2) управління інтелектуальною власністю та комерціалізацією інновацій (облік об'єктів інтелектуальної власності (ОІВ), оцінювання вартості ОІВ, які створюють фахівці компанії, оформлення охоронних документів, захист ОІВ від неправомірного використання, організація продажу патентів, ліцензій та інших ОІВ);
- 3) мотивація творчої праці персоналу (планування кар'єри працівника, стимулювання особистого зростання, застосування індивідуалізованої системи мотивації — разові грошові виплати винахідникам і новаторам, іменні премії, індивідуальні відзнаки, формування соціального пакету, матеріальне заохочення розвитку персоналу — підвищення кваліфікації, тренінги, перепідготовка тощо);
- 4) контроль та аналіз інноваційних витрат (розподіл і облік інноваційних витрат за окремими проектами і напрямками інноваційної діяльності, оцінювання фактичної ефективності інноваційних витрат);
- 5) управління ризиками інноваційної діяльності (ідентифікація ризиків, оцінювання рівня ризику, нейтралізація, розподіл, страхування ризиків);

- 6) управління НДДКР і співпрацею з установами інноваційної інфраструктури (створення відокремлених підрозділів, проектних груп, заснування венчурних підприємств, укладання угод з науково-дослідними установами, консалтинговими фірмами, участь у діяльності технопарків, виставках, ярмарках тощо).

Отже, комплексний підхід, який передбачає не тільки формування повноцінної системи управління безпосередньо інноваційною діяльністю, а й вдосконалення механізмів корпоративного управління в цілому, є необхідною умовою підвищення інноваційної активності вітчизняних АТ.

Література

1. *Статистичний бюлетень* за 2004 р. — К.: Держкомстат України, 2005. — 588 с.
2. *Гридіна М.В.* Управління фінансами акціонерних товариств: Навч. посіб. — К.: А.С.К., 2005. — 384 с.